

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra profesního a personálního rozvoje

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Možnosti integrace kariérového poradenství do výuky
na střední škole**

Bakalářská práce

Autor: Ema Petrboková

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ema Petrboková

Kariérové poradenství a vzdělávání

Název práce

Možnosti integrace kariérového poradenství do výuky na střední škole

Název anglicky

Integration of career education and counseling into teaching at upper secondary school

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je přispět ke zlepšení kariérového vzdělávání a poradenství v rámci vzdělávání na střední umělecké škole. Konkrétně vznikne vzdělávací projekt na vybrané téma zaměřený na přípravu žáků pro vstup na trh práce.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části bude charakterizováno průřezové téma Člověk a svět práce, představen školní vzdělávací program a následně bude popsán stav kariérového poradenství na vybrané škole. V praktické části budou představeny a popsány jednotlivé dílčí aktivity společně s očekávanými výstupy z celého projektu kariérového vzdělávání.

Doporučený rozsah práce

35 normostran

Klíčová slova

kariérové poradenství, člověk a svět práce, střední umělecká škola, školní vzdělávací program

Doporučené zdroje informací

- BERANOVÁ, Eva a kol. Metodický průvodce výchovného poradce. Praha: Raabe, [2014], ©2014. Dobrá škola. Výchovný a kariérový poradce, 3. ISBN 978-80-7496-090-1.
- KNOTOVÁ, Dana. Školní poradenství. Praha: Grada, 2014. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4502-2.
- PÝCHOVÁ, Silvie a kol. Kariérové poradenství na každý pád. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Řízení školy. ISBN 978-80-7598-604-7.
- SAVICKAS, Mark L. et al. Life designing: A paradigm for career construction in the 21st century. Journal of Vocational Behavior. 2009, roč. 75, č. 3, s. 239–250. DOI: 10.1016/j.jvb.2009.04.004
- SZEBESTOVÁ, Zdeňka a kol. Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol. 2. díl, Člověk a životní prostředí; Člověk a svět práce. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87063-89-7.
- VOSMIK, Miroslav. Kurz skupinového kariérového poradenství na školách. Praha: Raabe, [2021], ©2021. Dobrá škola. Výchovné a kariérové poradenství, 4. ISBN 978-80-7496-476-3.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – IVP

Vedoucí práce

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra profesního a personálního rozvoje

Elektronicky schváleno dne 25. 5. 2023

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 6. 2023

prof. Ing. Petr Valášek, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 18. 03. 2024

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Integrace kariérového poradenství do výuky na střední škole vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucímu své bakalářské práce, panu doktoru Votavovi, za veškeré poskytnuté informace a podporu v průběhu zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala paní magistře Preverčikové, za její čas a velice ochotný přístup při zodpovídání všech mých otázek.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma kariérového vzdělávání a poradenství ve středním odborném vzdělávání má přispět ke zlepšení těchto služeb na vybrané střední umělecké škole. V teoretické části seznamuje čtenáře se základními informacemi o kariérovém poradenství v prostředí středních škol: Zabývá se legislativním ukotvením kariérového poradenství ve Školském zákoně, zmiňuje relevantní pasáže dokumentu Strategie 2030+, stejně jako nejčastější formy a metody. Dále charakterizuje průřezové téma člověk a svět práce. V druhé polovině teoretické části se čtenář seznámí se specifickými kariérového poradenství pro žáky středních uměleckých škol a získá základní informace o vybrané škole včetně školního vzdělávacího plánu oboru Grafika médií, způsobu organizace odborné praxe žáků a způsobu organizace služeb kariérového poradenství pro žáky zmíněného oboru.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na návrh vzdělávacího projektu na téma volby mezi dalším vzděláváním a/ nebo vstupem na trh práce ze středního odborného vzdělávání, který je také výstupem práce. V této části se čtenář seznámí s navrženým projektem v podobě jednodenní vzdělávací akce. Projekt je navržen včetně očekávaných výstupů, použitých forem a metod výuky, potřebných pomůcek, konkrétního obsahu jednotlivých aktivit tvořících program vzdělávacího projektu a způsobu jeho evaluace. V závěrečné části práce jsou čtenáři představeny možnosti využití návrhu projektu a další doporučení.

Klíčová slova

kariérové poradenství, člověk a svět práce, střední umělecká škola, školní vzdělávací program

Abstract

This bachelor's thesis on the topic of career education and guidance in upper secondary vocational education aims to contribute to the improvement of these services at a particular upper secondary art school. In the theoretical part, it acquaints readers with basic information about career counseling in the upper secondary school environment: It presents the legislative anchoring of career guidance in the Education Act, mentions relevant passages of the Strategy 2030+ document, as well as the most common forms and methods. It also characterizes the cross-cutting theme of man and the world of work. In the second half of the theoretical part, the reader will get acquainted with the specifics of career guidance for students of upper secondary art schools and will be introduced to basic information about the selected school including the school's educational plan for the field of Media Graphics, the way of organizing students' professional practice and the way of organizing career guidance services for students of said field.

The practical part of the bachelor thesis is focused on the design of an educational project on the topic of choosing between further education and/or entering the labor market straight from upper secondary vocational education, which is also the output of the thesis. In this part, the reader will get acquainted with the proposed project in the form of a one-day educational event. The project is designed including the expected outputs, the forms and methods of teaching used, the necessary tools, the specific content of the individual activities that make up the program of the educational project and the method of its evaluation. In the final part of the thesis, the reader is presented with the possibilities of utilizing said project proposal and other recommendations.

Keywords

career guidance, man and the world of work, upper secondary art school, school education program

OBSAH

1	ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST		
2	Cíl a metodika	11
3	Kariérové poradenství ve školním prostředí	12
3.1	Definice kariérového poradenství	12
3.2	Ukotvení kariérového poradenství v legislativě ČR	12
3.3	Kariérové poradenství ve Strategii 2030+	14
3.4	Formy a metody kariérového poradenství	17
4	Rámcový vzdělávací program	18
4.1	Charakteristika RVP	18
4.2	Člověk a svět práce	18
5	Specifika kariérového poradenství pro žáky uměleckých oborů	21
5.1	Situace absolventů uměleckých oborů na trhu práce	21
5.2	Vybrané přístupy	21
5.2.1	Hollandova typologie povolání	22
5.2.2	Scheinovy kariérové kotvy	22
5.2.3	Kariérový management	23
6	Vybraná škola	25
6.1	Krátké představení vybrané školy	25
6.2	Charakteristika oboru Grafika médií	25
6.3	Školní vzdělávací program oboru	25
6.4	Odborná praxe	26
7	Kariérové poradenství na škole	28
PRAKTICKÁ ČÁST		

8	Vzdělávací projekt	30
8.1	Úvod.....	30
8.2	Charakteristika cílové skupiny:.....	30
8.3	Harmonogram projektu	31
9	Program projektu	32
9.1	Úvodní diskuze.....	32
9.2	Můj 10letý plán	34
9.3	Skupinová práce – infografika	35
9.4	Shrnutí	39
9.5	Evaluace vzdělávacího projektu.....	41
10	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	42
10.1	Shrnutí vzdělávacího projektu.....	42
10.2	Očekávané výstupy vzdělávacího projektu	43
10.3	Možnosti využití vzdělávacího projektu	43
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	45
12	SEZNAM PŘÍLOH.....	50

Příloha 1: Náповěda 1 Trh práce

Příloha 2: Náповěda 2 Studium VOŠ

Příloha 2: Náповěda 3 Studium VŠ

Příloha 4: Vysvětlivka ke skupinové práci

Příloha 5: Dotazník

1 ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala hned ze dvou důvodů. Prvním důvodem je stále rychleji se měnící trh práce a s tím spojená rostoucí potřeba kariérového poradenství nejen ve středním odborném vzdělávání. Z důvodů, jakými jsou digitalizace, přechod na tzv. zelenou ekonomiku (green transition), globalizace, nebo například pandemie Covid-19, se požadavky trhu práce proměňují stále vyšším tempem. Díky tomu je rozhodování v oblastech vzdělávání a odborné přípravy pro mladé lidi čím dál tím náročnější – vznikají nové pracovní pozice, ty stávající se proměňují, nebo úplně zanikají. Proto je nutné jim poskytovat zvýšenou podporu v přípravě na jejich budoucí pracovní život (Cedefop, 2021, s. 8).

Výsledky šetření PISA (OECD) z roku 2018 ukázaly, že dospívající lidé mají, co se týče možností pracovního uplatnění, často nízké ambice a jejich představy bývají zkresleny sociálním zázemím, ze kterého pocházejí. Pouze malému množství z nich se dostane poradenství, které pro informované rozhodování o své budoucnosti potřebují. V průměru jen polovina žáků a studentů do 15 let, ze zemí patřících do OECD, někdy mluvila s kariérovým poradcem (Cedefop, 2021, s. 9).

Tuto skutečnost reflektuje například dokument Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, ve kterém je podpora kariérového poradenství jednou z klíčových aktivit (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 110).

Druhým důvodem je moje osobní zkušenost s poradenským systémem v rámci středního vzdělávání, která byla, bohužel, převážně negativní. Zkušenost spočívala pouze v předání základních informací o trhu práce v rámci předmětu základy společenských věd, bez další nabídky poradenských služeb, nebo jiných podob podpory v oblasti kariérového vzdělávání. Takový přístup mi ze strany školy přijde nedostatečný, ať už se jedná o odbornou střední školu, gymnázium, nebo například konzervatoř.

Zároveň se celý život pohybuji v uměleckém prostředí, které vnímám jako velice dynamické a neustále se měnící v čase. Umělecké prostředí často nemá jasně nastavená pravidla a řídí se spíše emocemi než logickým myšlením (Vendel, 2008, s. 28) a může tak být velice náročné se v něm zorientovat a prosadit se. Jistá míra

připravenosti na vstup do takto specifického pracovního prostředí proto může znamenat velkou výhodou. Z tohoto důvodu jsem vytvořila vzdělávací projekt, který by měl posílit kariérové vzdělávání a poradenství právě na střední umělecké škole. Konkrétně by měl projekt žákům zpřehlednit rozhodování o svém dalším směřování po úspěšném absolvování tzv. „zkoušky dospělosti“ – maturitní zkoušky a tím pádem jim usnadnit volbu dalšího nejen profesního směřování.

Díky mým předchozím negativním zkušenostem se o téma velice zajímám a jsem proto vděčná, že jsem měla v rámci zpracovávání své práce možnost dozvědět se další informace o jiných možnostech fungování kariérového poradenství ve školním prostředí a na základě toho přispět do problematiky svým vlastním návrhem.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Cíl a metodika

Cíl

Cílem mé bakalářské práce bylo přispět ke zlepšení kariérového vzdělávání a poradenství na vybrané střední umělecké škole. Konkrétně jsem navrhla vzdělávací projekt zacílený na přípravu žáků pro vstup na trh práce. Vzdělávací projekt jsem dále zaměřila na téma volby mezi dalším studiem a vstupem na trh práce, před kterou žáci po dosažení středního odborného vzdělání stojí.

Metodika

Bakalářská práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem stručně charakterizovala průřezové téma člověk a svět práce, představila vybranou školu, školní vzdělávací program včetně odborné praxe a následně popsala podobu, v jaké na škole probíhá kariérové poradenství. V praktické části jsem představila a popsala jednotlivé dílčí aktivity vzdělávacího projektu společně s očekávanými výstupy z celého projektu kariérového vzdělávání. V rámci závěru jsem navrhla způsob evaluace projektu a popsala další doporučení.

3 Kariérové poradenství ve školním prostředí

3.1 Definice kariérového poradenství

Za kariérové poradenství¹ považujeme systém poradenských služeb, které mají za cíl pomáhat lidem všech věkových kategorií, během jakékoliv fáze jejich života, rozhodovat se v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry (Cedefop, 2019, s. 2; Česká zemědělská univerzita v Praze, 2023).

Kariérové poradenství pomáhá jedinci uvažovat o svých zájmech, ambicích, dosavadní kvalifikaci, dovednostech a nadání a tyto poznatky dále reflektovat při pohybu na trhu práce a/nebo brát tyto nové poznatky během hledání svého místa na trhu práce v úvahu. Poradenství zahrnuje celou škálu navzájem propojených aktivit, včetně poskytování profesních informací, personalizovaného poradenství, posuzování/vyhodnocování dovedností jedince, podpory při zapojování se do světa práce, předávání potřebných dovedností pro řízení vlastní kariéry a s tím spojeného rozhodování. Poradenský rozhovor může probíhat tzv. z očí do očí, prostřednictvím videohovoru nebo telefonického rozhovoru. (Cedefop, 2019, s. 2).

Kariérové poradenství je celoživotní proces zásadní pro hladký přechod mladých lidí, před kterými stojí rozhodnutí v otázkách vzdělávání a odborné přípravy, z jedné etapy života do druhé. Zároveň je klíčové pro pohyb a (opětovné) zapojení dospělých lidí na trhu práce. Poradenství může být poskytováno lidem v široké škále prostředí, jako jsou: školy a školicí střediska včetně terciárního a jiného vysokoškolského vzdělávání; služby zaměstnanosti a střediska kariérového poradenství; pracoviště, odbory a profesní orgány, stejně tak v rámci místní komunity (Cedefop, 2019, s. 2).

3.2 Ukotvení kariérového poradenství v legislativě ČR

Podle paragrafu 19 zákona č. 561/2004 Sb. (dále jen Školský zákon) stanoví průběh a organizaci poradenských služeb nabízených školou a činnosti školských

¹ V některých zemích jsou namísto „kariérového poradenství“ užívány obdobné termíny, jako například „kariérový rozvoj“, „informace o kariéře, rady a poradenství“, „poradenství při výběru povolání“ nebo „poradenství při povolání“. Všechny tyto termíny označují soubor činností, které jsou zde zahrnuty pod pojem kariérové poradenství (Cedefop, 2019, s. 2).

poradenských zařízení² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (dále jen vyhláška). Tato vyhláška dále upravuje: „*základní zásady používání diagnostických nástrojů a pravidla spolupráce školských poradenských zařízení se školami, školskými zařízeními a dalšími osobami a orgány veřejné správy*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023d).

V paragrafu 1, odstavci prvním této vyhlášky ve znění účinném od 1. 1. 2021 je upraveno, komu může být poradenství poskytováno. Jsou to děti, žáci, studenti (dále jen "žák"), jejich zákonní zástupci, školy a školská zařízení (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023c).

Ve škole jsou podle paragrafu 7 „*zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené (mimo jiné) na kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023c).

„*Individuální a skupinové kariérové poradenství pro žáky základních a středních škol a studenty vyšších odborných škol*“ (spadající v příloze 1 vyhlášky pod psychologickou a speciálně pedagogickou intervencí) patří mezi standardní činnosti pedagogicko-psychologických poraden. Ty své služby podle paragrafu 5 vyhlášky poskytují „*ambulantně na pracovišti poradny, nebo prostřednictvím návštěv zaměstnanců právnické osoby vykonávající činnost poradny ve školách a školských zařízeních*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023c)

Kariérové poradenství žákům se znevýhodněním pak poskytuje speciálně pedagogické centrum (paragraf 6) „*ambulantně na pracovišti centra a prostřednictvím návštěv pedagogických pracovníků centra ve školách a školských*

² Zákon č. 561/2004 Sb. (Školský zákon) definuje Školská poradenská zařízení v paragrafu 116 jako: „*Zařízení, zajišťující pro děti, žáky, studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytující odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a mají napomáhat při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání.*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023d).

zařízeních, případně v rodinách, v zařízeních pečujících o žáky se znevýhodněním“
(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023c).

3.3 Kariérové poradenství ve Strategii 2030+

Celým názvem Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ je klíčový dokument pro rozvoj vzdělávací soustavy České republiky v období let 2020-2030+ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023b), který byl v roce 2020 vydán Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a má především obecnou, zastřešující povahu (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 4-9).

Tento dokument si klade za cíl modernizovat vzdělávací systém České republiky v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení, připravit ho na nové výzvy a v neposlední řadě řešit přetrvávající problémy českého školství (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023b).

Je rozdělen na dva hlavní, strategické cíle (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 9):

STRATEGICKÝ CÍL 1:

„Zaměřit vzdělávání více na získávání

kompetencí potřebných pro aktivní

občanský, profesní a osobní život (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 5)“.

STRATEGICKÝ CÍL 2:

„Snižit nerovnosti v přístupu

ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit

maximální rozvoj potenciálu dětí,

žáků a studentů (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 5)“.

Uvedené cíle jsou dále rozvedené ve strategických liniích, které se věnují proměně samotného vzdělávání, řešení nerovností, podpoře pedagogů, zvýšení odborných

kapacit, důvěře a vzájemné spolupráci a zajištění stabilního financování (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 9).

Implementace strategie má vést ke vzniku a následnému rozvoji otevřeného vzdělávacího systému, který bude reagovat na rychle se měnící okolní svět a nabídne odpovídající obsah vzdělávání v kontextu celého života (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 16).

Jak již bylo uvedeno výše, strategické cíle jsou rozděleny do konkrétně 5 strategických linií a každá linie je dále rozdělena do několika kapitol (bodů). Tématu kariérového poradenství nejen na středních odborných školách se nejvíce dotýká hned první strategická linie – Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 22).

V kapitole 1.7 Odborné vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách se již dostáváme k tématům, která s kariérovým poradenství úzce souvisí, jako jsou: příprava na profesní život a další vzdělávání žáka; rozvoj klíčových kompetencí nejen s ohledem na dlouhodobé uplatnění žáka na trhu práce; neaktuálnost a špatná prostupnost střední oborové soustavy; propojení mezi světem práce a sférou vzdělávání (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 35).

Ve druhé části (bodů) se strategie zabývá revizí rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro odborné vzdělávání. Jednou z výrazných změn by mohla být modularizace³ zejména odborné části vzdělávání. Bude posílena praktická a teoreticky odborná výuka ve spolupráci se zaměstnavateli a organizace zaměstnavatelů a zástupci podnikatelské veřejnosti se budou zároveň moci na změnách RVP přímo podílet. Díky tomu by mělo dojít k lepšímu provázání obsahu a očekávaných výstupů vzdělávání s nároky a potřebami zaměstnavatelů a zároveň k usnadnění reflektování proměn trhu práce (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 36).

³ Pojem modularizace označuje proces vytváření vzdělávacích programů za pomoci vzdělávacích modulů. Vyznačuje se svou vlastní specifickou funkcí a jasně definovanými cíli. Zároveň musí být začlenitelný do různých způsobů dosahování vzdělání či studijních zaměření. Za vzdělávací modul pak označujeme *“relativně samostatnou, ucelenou část studia, resp. programů studia”* (Kolektiv projektu MOV, 2020, s. 14).

Třetí část (bod) se dotýká plánovaných změn v podmínkách pro získávání stupně středního vzdělání a profesní kvalifikace. Jedním z řešení současných problémů, na které systém naráží, by mohla být například profesní maturita⁴ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 37).

Vysloveně kariérovým poradenstvím se zabývá navazující, čtvrtá část (bod), která popisuje budoucí podobu kariérového poradenství na školách. Cílem změn by mělo být snížení počtu žáků, kteří předčasně ukončují studium, nebo „cestují mezi obory“. K tomu by mělo přispět jednak vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti motivace žáků ke studiu a dokončení studia, ale také včasné rozpoznávání žáků ohrožených neúspěchem, kterým by škola mohla nabídnout podporu mimo jiné právě skrze kariérové poradenství (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 37).

Dále strategie navazuje na již miněnou druhou část kapitoly a znovu zdůrazňuje důležitost spolupráce mezi vzděláváním a světem práce: „*MŠMT se v rámci odborného vzdělávání zaměří na rozšiřování možností vzdělávání žáků a studentů v reálném pracovním prostředí, proto bude podporováno zavedení duálního systému⁵ vzdělávání v modifikované podobě přizpůsobené podmínkám v ČR*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 37). To mimo jiné znamená tvorbu standardu kvality firemních a školních pracovišť, využívaných pro realizaci praktické výuky (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 37).

Do RVP bude začleněn plán pro kariévní rozvoj a rozvoj profesní identity žáků. Služby kariérového poradenství, které školy nabízí, by se měly kontinuálně rozšiřovat (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 37).

Strategie se o kariérovém poradenství zmiňuje také ve spojitosti s neformálním vzděláváním a celoživotním učením. Mělo by dojít k aktualizaci Národní soustavy

⁴ Pokud žák úspěšně složí pouze profilovou část maturitní zkoušky, získá oprávnění pracovat na živnost, nebo provádět regulovaná povolání (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 37).

⁵ Duální systém se vyznačuje především dvojitým statusem jedince – v rámci výuky ve škole má status žáka a v rámci odborné přípravy je zaměstnancem vybrané organizace, se kterou uzavírá smlouvu (Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání), 2023).

kvalifikací (NSK), kvalifikační a hodnotící standardy by měly být navázány na odbornou složku RVP (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 39).

Jak bylo zmíněno v úvodu, podpora kariérového poradenství je jednou z klíčových aktivit v Souboru opatření a klíčových aktivit Strategie 2030+ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 106-110).

3.4 Formy a metody kariérového poradenství

Formy kariérového poradenství lze rozdělit na individuální a skupinové (a hromadné). Poradenství lze uskutečňovat tzv. tváří v tvář – tedy osobně, nebo distančně prostřednictvím online komunikace, telefonu aj. (Zvariková, 2009, s. 227-228).

Metody kariérového poradenství mohou být rozmanité, mezi ty nejčastější patří poskytování informací⁶, poradenský rozhovor, rozvoj dovedností pro řízení vlastní kariéry⁷ a diagnostické metody (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023e). Existují i další, kreativní metody, které využívají například kreslení, práci s obrázkovými kartami, myšlenkové mapy a další (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023).

Poradenský rozhovor je obvykle strukturovaný, aplikovat lze například některý z následujících modelů: Model GROW (Goal, Reality, Options, Will), Model VANNHA (Výzva, Analýza, Návrh1, Návrh2, Hodnocení, Akce), Model STARR (Situation, Target, Action, Result, Reflection) (Brabec a Kreislová, 2020, s. 21).

Diagnostika v kariérovém poradenství se provádí za pomoci standardizovaných testů. Takové testy mají přesně stanoveny jednotlivé otázky (testové položky), které jsou zvoleny na pedagogickém/psychologickém základě a tvoří určitý obsah. Takto vybrané otázky dohromady tvoří test, který musí být standardizovaný a jeho součástí jsou věkové, nebo výkonové normy, plnící srovnávací funkci (Brabec a Kreislová, 2020, s. 16).

⁶ Poskytované kariérové informace můžeme dále rozdělit na informace o klientovi (shromažďujeme v průběhu poskytování služby) a informace pro klienta (Brabec a Kreislová, 2020, s. 15).

⁷ Tyto dovednosti jsou často označovány zkratkou „CMS“ z anglického názvu „Career Management Skills“ (Brabec a Kreislová, 2020, s. 29-30).

4 Rámcový vzdělávací program

4.1 Charakteristika RVP

Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) jsou závazné, veřejnosti dostupné dokumenty (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023a, s. 3), které byly poprvé vytvořeny a odsouhlaseny v roce 2004 v rámci kurikulární reformy nejprve pro preprimární, primární a nižší sekundární (dohromady tvoří základní) vzdělávání (Národní pedagogický institut České republiky, 2024a). Do vzdělávání v České republice byly RVP legislativně ukotveny pomocí Školského zákona (Národní pedagogický institut České republiky, 2024c). Ostatní stupně a obory vzdělávání, které Školský zákon upravuje, následovaly nedlouho poté (Národní pedagogický institut České republiky, 2024a).

RVP jsou vytvářeny a revidovány ve spolupráci s odpovídajícími ministerstvy a následně vydávány MŠMT. Slouží jako obecně závazný rámec, který školy využívají k vytváření svých školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP) (Národní pedagogický institut České republiky, 2024c).

V dokumentech jsou uvedeny *„konkrétní cíle, formy, délka a povinný obsah všeobecného i odborného vzdělávání“* (Národní pedagogický institut České republiky, 2024c) a vymezeny další, především organizační podmínky. Dozvíme se, jak při vytváření konkrétních ŠVP postupovat, jakým způsobem má na sebe výuka navazovat, jakým profesním profilem bude absolvent po úspěšném ukončení studia disponovat a jaká kritéria musí splnit, aby se tak stalo (Národní pedagogický institut České republiky, 2024c).

4.2 Člověk a svět práce

Pro oblast kariérového poradenství nejen na středních odborných školách je stěžejní průřezové téma RVP pojmenované člověk a svět práce. To si klade za cíl předat žákům počátečního odborného vzdělávání potřebné dovednosti k dobrému uplatnění na trhu práce i v životě. Působí na rozvoj hodnot a postojů žáků a je tak společensky důležité (Szebestová a kol., 2012, s. 55). Kariérové vzdělávání by mělo rozvíjet již zmíněné kompetence pro řízení vlastní kariéry a života žáků – CMS (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023a, s. 63).

Průřezové téma má u žáků posilovat především následující kompetence:

- rozpoznávání a definování vlastních hodnot a dalšího směřování;
- schopnost postavit se zodpovědně a proaktivně k budování vlastní profesní dráhy;
- schopnost učinit volbu a následně přijmout veškeré následky z ní plynoucí;
- nakládání s informačními zdroji a adekvátní zpracovávání kariérových informací;
- komunikační dovednosti a schopnost prezentovat sebe sama a svoje kvality;
- vnímání celoživotního učení jako nedílné součásti nejen profesního života (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023a, s. 63).

Pro takové výstupy je nezbytné, aby si žáci osvojili základní znalosti právních norem, dokázali ocenit význam vzdělání a své odborné kvalifikace, měli a uměli využívat různých služeb zaměstnanosti a pochopili rozsah odpovědnosti za svůj vlastní život (Szebestová a kol., 2012, s. 55).

Náplň vzdělávacího obsahu lze rozčlenit do 4 podkategorií: individuální připravenost žáka na vstup na trh práce; význam a možnosti celoživotního vzdělávání/učení; trh práce v ČR i mimo něj; služby kariérového poradenství nabízené a/nebo zprostředkované státem ČR (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023a, s. 64).

Mezi hlavní body průřezového tématu patří osvojování a rozvoj klíčových kompetencí a důraz na posilování praktických dovedností žáků. Žáci by se měli seznamovat s různými pracovními prostředím a různými pozicemi především v rámci studovaného oboru. Toho lze docílit například pomocí mentoringu, odborných praxí nebo jiné spolupráce se zaměstnavateli, úřadem práce a dalšími organizacemi. Žáci by se měli naučit aktivně se zajímat o svoje vzdělání a budoucí kariéru nejenom vzhledem k rostoucí pracovní mobilitě. S tou souvisí také schopnost vyhledávat relevantní informace například o oboru, trhu práce, možnostech dalšího vzdělávání nebo aktuálních pracovních nabídkách v ČR i v zahraničí. V neposlední řadě je důležitou součástí tématu podnikání a s ním spojené znalosti a dovednosti (Szebestová a kol., 2012, s. 56-66).

Průřezové téma by mělo být organicky zařazeno do všech všeobecných i odborných předmětů (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2023a, s. 65; Szebestová a kol., 2012, s. 56). Mělo by být zařazeno průběžně po celou dobu vzdělávání, a to jak během výuky, tak prostřednictvím dalších vzdělávacích aktivit (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2023a, s. 65). Jako příklad takových předmětů uvedu občanskou výchovu nebo informatiku (Szebestová a kol., 2012, s. 56).

Pro usnadnění zařazení témat do výuky byla vydána metodická příručka s názvem Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol. Konkrétně člověku a světu práce se věnuje její 2. díl. Příslušná kapitola je rozdělena na šest částí protkaných aktivitami, kterými se mohou pedagogičtí pracovníci (učitelé) inspirovat při vytváření vlastní přípravy na vyučování, nebo je ve svých hodinách přímo vyzkoušet (Szebestová a kol., 2012, s. 55-75). V následující, samostatné kapitole jsou pak uvedeny další, komplexnější příklady dobré praxe od různých autorů a autorek. Jednotlivé příklady jsou sestavené z několika dílčích aktivit a jsou detailně rozepsané od použitých didaktických metod až po potřebné pomůcky (Szebestová a kol., 2012, s. 76-96).

5 Specifika kariérového poradenství pro žáky uměleckých oborů

5.1 Situace absolventů uměleckých oborů na trhu práce

Absolventi maturitních oborů umění a užitého umění se řadí ke skupině s „hrubou neshodou“ mezi jejich vzděláním a vykonávanou prací. Podle šetření Národního pedagogického institutu z roku 2019 pracuje 57,4 % absolventů mezi 20 a 29 roky života v jiném oboru, než který studovali. Z ostatních ekonomicky aktivních obyvatel ČR se stejným vzděláním pracuje v oboru 46,5 %. U oborů s výučním listem je neshoda ještě vyšší, 87,8 % absolventů uměleckých oborů mezi 20. a 29. rokem života a 72,8 % ostatních ekonomicky aktivních obyvatel se stejným vzděláním pracuje v oboru, který s jejich vzděláním nijak nesouvisí (Národní pedagogický institut České republiky, 2024b).

Podle šetření Národního ústavu pro vzdělávání⁸ z roku 2015 se však absolventi těchto maturitních oborů zároveň řadí k těm nejspokojenějším, pro svůj obor se velká část z nich (94 %) rozhodla z vlastní vůle a zájmu, znovu by si stejný obor vybralo asi 79 %. To může minimálně nasvědčovat skutečnosti, že jsou žáci uměleckých oborů, oproti jiným, nadprůměrně motivovaní (Trhlíková, 2016, s. 50).

5.2 Vybrané přístupy

Existuje velké množství kariérových teorií, které vznikaly a měnily se v čase, od Franka Parsonse a jeho teorie vlastností a faktorů (Trait and Factor Theory) až po teorii náhodného (nahodilého) učení od Johna Krumboltze (Happenstance Learning Theory) (Košťálová, Cudlínová, 2015, s. 3-24; Vendel, 2008, s. 22). Zde uvádím tři vybrané přístupy, ze kterých lze vycházet v poradenství pro žáky uměleckých oborů.

Obě níže uvedené teorie spojuje kategorizace jedinců do určitých typů, ať už jsou pojmenovány jakkoliv, a v obou případech je v souboru kategorií do určité míry zastoupen sklon k výtvarnému umění, jako ukazatel vlastností a/nebo preferencí jedince. Třetím přístupem ke kariérovému poradenství, který jsem vybrala, je model využívající posilování již zmíněných kompetencí pro řízení vlastní kariéry – CMS. Ten, jak již název napovídá, není omezen na žádnou vymezenou skupinu lidí, ani není provázán konkrétními vlastnostmi jedince.

⁸ Dnes nahrazeno Národním pedagogickým institutem (Národní ústav pro vzdělávání, 2024).

5.2.1 Hollandova typologie povolání

Často používaným způsobem „zmapování“ jedince je typologie povolání od amerického psychologa Johna L. Hollanda. Řadí se mezi takzvané „Person-Environment Fit“ teorie, v překladu jde o hledání shody mezi člověkem a pracovním prostředím a stejně jako její předchůdkyně má základy v diferenciální psychologii. Typologii se častěji říká model RIASEC, podle prvních písmen názvů jednotlivých osobností: R-realistický typ, I-investigativní typ, A-umělecký typ, S-sociální typ E-podnikavý typ, C-konformní typ. Stejnými názvy jsou pak pojmenována jednotlivá pracovní prostředí (Košťálová, Cudlínová, 2015, s. 8-9).

Umělecký typ člověka obvykle cítí potřebu se kreativně vyjadřovat (ať už jakýmkoliv způsobem) špatně snáší monotónní činnosti, neb jakkoliv stereotypní zaměstnání. Umělecké prostředí se vyznačuje uvolněným dojmem, podněcuje a odměňuje fantazii a originalitu. Vykonávaná práce vyžaduje tvůrčí schopnosti a vynalézavost (Vendel, 2008, s. 23-28).

Každý jedinec v sobě má vlastnosti obvykle všech šesti typů v různém poměru s tím, že jeden převládá nad ostatními. Během přiřazování jednotlivců k prostředí se pak nejčastěji přihlíží ke třem nejzastoupenějším typům (Spokane, Luchetta, & Richwine, 2002, s. 379-380).

„Každý typ se vyznačuje souborem specifického chování, vzorců oblíbených a neoblíbených věcí, hodnot a sebepojetí“ (Spokane, Luchetta, & Richwine, 2002, s. 380).

Pokud bychom tedy pracovali s žáky středních uměleckých škol, mohli bychom zjišťovat nejenom v jakém poměru spadají do osobnostního typu A, ale také například jaké prostředí, potažmo jaké pracovní pozice v rámci svého zaměření by jim mohly v budoucnu nejlépe vyhovovat (Košťálová, Cudlínová, 2015, s. 9).

5.2.2 Scheinovy kariérové kotvy

Další teorií, o kterou se můžeme opřít, jsou Scheinovy kariérové kotvy. Edgar Schein je autorem konceptu kariérových kotev – *„souboru subjektivně vnímaného vlastního talentu, motivů a hodnot“* (Bělohlávek, 1994, s. 24). Úkolem kotev je vynést na světlo nejen profesní preference jedince a tím mu usnadnit další rozhodování

v oblastech kariéry. Schein popsal původně 5 kariérových kotev: Technicko – funkční, Manažerská, kotva Jistoty/stability, Kreativitu/podnikavosti, Autonomie/nezávislosti (Bělohlávek, 1994, s. 24-25). Postupem času výčet doplnil o další tři: kotva Čisté výzvy, Životního stylu/ životní rovnováhy a Služeb/oddanosti – poslání (Schein, Maanen, 2013, s. 37-40).

K přiřazování kotev se dá využít například Dotazník kariérových kotev, který sestává vždy z otázky, výroku nebo popsané situace a pěti nabízených odpovědí, ze kterých si dotazovaný vybírá tu, která na něj, nebo jeho situaci pasuje nejlépe (Bělohlávek, 1994, s. 34-37).

Lidé s kreativní kariérovou kotvou tíhnou k originálním nápadům, často podnikají, zakládají nové firmy nebo projekty, tvoří vlastní produkty. Nemusí jít o nejsvědomitější zaměstnance (ani zaměstnavatele). Kreativní kotva sdílí některé společné charakteristiky s kotvou autonomie/nezávislosti, jedinci s touto kotvou také směřují často do podnikání, práce v korporátu na ně mnohdy působí příliš svazujícím dojmem (Bělohlávek, 1994, s. 26-27). Tím ovšem nechci tvrdit, že všichni žáci uměleckých oborů spadají pouze pod tyto dvě kariérové kotvy.

5.2.3 Kariérový management

Kariérový management vychází z rostoucí potřeby rychlé adaptace na neustále se měnící trh práce. Podstatou modelu je rozvíjet své kompetence pro řízení vlastní kariéry – CMS do takové míry, abychom následně dokázali řídit svoji vlastní kariéru (a osobní život). Tím se staneme samostatnými, nezávislým a měli bychom být schopni se efektivně vypořádat s nejistotou, která pramení právě z neustálých změn ve světě práce (Košťálová, Cudlínová, 2015, s. 29).

Mezi ty nejdůležitější kompetence pro řízení vlastní kariéry patří práce se změnou, schopnost rozhodovat se (Košťálová, Cudlínová, 2015, s. 29), kritické myšlení, které napomáhá utváření vlastních postojů a hodnot. Souvisí s ním také schopnost vyhledávat a třídit relevantní informace a následně s nimi pracovat. Jako další uvedu dovednost zhodnotit své silné a slabé stránky a podle konkrétního zjištění pak silné posilovat a slabé eliminovat. Nelze opomenout komunikační dovednosti, v dnešní době nezbytnou kompetenci ať už podnikáme, nebo jsme zaměstnaní a digitální

kompetence. V neposlední řadě se mezi ně patří například finanční gramotnost, proaktivita a další (Europass, 2024).

Uvedené kariérové teorie, na rozdíl od kariérového managementu, dostatečně nereflektují současnou situaci pracovního trhu a měly by být přeformulovány tak, aby zapadaly do postmoderní ekonomiky. Tyto přístupy předpokládají, že lidská osobnost se v čase nemění, stejně tak počítá se stavem, kdy jedinec pracuje celý život, nebo jeho podstatnou část v jedné společnosti/jednom zaměstnání a jeho profesní dráha je do velké míry předvídatelná (Savickas a kol., 2009, s. 240). To se v dnešní době mění, proto je důležité o svých kompetencích přemýšlet a dále je rozvíjet (Košťálová, Cudlínová, 2015, s. 38)

6 Vybraná škola

6.1 Krátké představení vybrané školy

Pro svůj vzdělávací projekt jsem si vybrala soukromou střední školu vyšší odbornou školu ART ECON v Praze, která spadá pod seskupení středních odborných škol, vyšších odborných škol a nově také gymnázia – ART ECON, sídlících v Praze a v Prostějově (ART ECON, 2024c).

Škola se nachází v ulici Nad Rokoskou na Praze 8 a od roku 2019 je fakultní školou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (ART ECON, 2024b). Přibližný počet žáků, kteří na škole studují, je 300 (Preverčíková, 2024b). Nabízí 3 umělecké studijní obory, řadících se pod Grafický design (kód: 82-41-M/05) a také obor sportovní management řadící se pod program Obchodní akademie (kód: 63-41-M/02). Můj program je určený žákům studijního programu Grafika médií (ART ECON, 2024b).

6.2 Charakteristika oboru Grafika médií

Grafika médií je 4letý studijní obor zakončený maturitní zkouškou. Jeho absolventi by podle informací uvedených na webových stránkách školy měli najít uplatnění na poli grafického designu a webdesignu, a to jak samostatně, tak jako zaměstnanci například grafického studia, nakladatelství nebo agentury (ART ECON, 2024a).

Žáci mají během studia možnost rozvíjet své kreativní myšlení, grafické schopnosti a naučí se orientovat v historickém vývoji oboru. Osvojí si moderní postupy grafiky v profesionálních programech pro tištěná i digitální média (ART ECON, 2024a).

Jelikož se jedná o soukromou střední školu, žáci, potažmo jejich zákonní zástupci za vzdělávání platí. V současné době stojí studium vybraného oboru v přepočtu 35000 korun za jeden školní rok (ART ECON, 2024a). V jedné třídě studuje v průměru 30 žáků (Preverčíková, 2024b).

6.3 Školní vzdělávací program oboru

Ačkoliv jsou ve školním vzdělávacím plánu (ŠVP), dostupném na stránkách školy, vyučovací předměty rozděleny pouze na povinné a povinně volitelné, rozhodla jsem

se je pro přehlednost rozdělit do tří kategorií na předměty: povinné všeobecné, povinné odborné a povinně volitelné.

Mezi povinné všeobecné patří: český jazyk a literatura, cizí jazyk⁹, základy společenských věd, dějepis, základy přírodních věd, základy ekologie, matematika, tělesná výchova, informační a komunikační technologie (ART ECON, 2024a).

Mezi povinné odborné jsem zařadila: ekonomika, marketing, dějiny výtvarné kultury, teorie a vývoj grafického designu, výtvarná příprava, digitální ilustrace, úvod do grafického softwaru, propagace, typografie, webdesign, videotvorba, aplikovaná psychologie, komunikace, estetika, realizace autorské tvorby, fotografie, tiskové formy, grafický design, nová média, grafická cvičení (ART ECON, 2024a).

Povinně volitelný předmět si žáci zvolí na základě toho, z jakého předmětu chtějí maturovat ve společné části maturitní zkoušky. Tyto předměty jsou určeny žákům 4. ročníků a v ŠVP jsou zapsány jako semináře. Konkrétně se jedná o seminář z českého jazyka a literatury, cizího jazyka, matematiky a dějin výtvarné kultury (ART ECON, 2024a).

6.4 Odborná praxe

RVP Grafický design (kód: 82-41-M/05) klade důraz na významnost získávání praktických dovedností (nejen) prostřednictvím odborné praxe. Odbornou praxi stanovuje v minimálním rozsahu 2 týdnů v průběhu celých 4 let studia (MŠMT, 2023c, s. 58-59). Žáci oboru Grafika médií vykonávají praxi ve 2. a 3. ročníku, v každém ročníku mají na její absolvování vyčleněny 2 výukové týdny. Během praxe zhotovují žáci fotodokumentaci a po jejím absolvování své zkušenosti prezentují spolužákům. V prezentaci žák popisuje své zážitky, hodnotí pozitivní i negativní aspekty praxe a ukazuje práce během ní vytvořené. Každý žák je zároveň hodnocen pověřeným pracovníkem organizace, který měl žáka pod svým dohledem (ART ECON, 2024a).

Žáci si organizace, ve kterých následně praxi vykonávají, hledají převážně sami, případně s pomocí vyučujícího, který je v danou chvíli organizací praxí pověřen. Dále se mohou obrátit na vyučujícího předmětu realizace autorské tvorby, anebo na

⁹ Žáci mají na výběr mezi anglickým jazykem a německým jazykem (ART ECON, 2024a).

garanta/garantku oboru. Společně s praxí chodí žáci 3. ročníků každoročně také na minimálně jednu exkurzy do vybraného studia, nebo jiné organizace zaměřené na grafický design. Škola má s takovým nastavením dobré zkušenosti a není neobvyklé, že žáci po absolvování praxe navážou s organizací dlouhodobou spolupráci například ve formě dohody (DPP, DPČ), placené stáže a podobně (Preverčíková, 2024b).

7 Kariérové poradenství na škole

Na škole¹⁰ má kariérové poradenství na starosti metodička prevence a dvě pedagožky, které vyučují předmět realizace autorské tvorby viz níže. V neposlední řadě na kariérovém poradenství pro žáky spolupracuje také třídní učitel/ka. Takovéto nastavení funguje na škole minimálně poslední 4 roky. Jelikož je metodička prevence na vybrané škole momentálně na rodičovské dovolené a se školou spolupracuje pouze částečně, přebrala některé její povinnosti garantka výuky výtvarných předmětů¹¹ (Preverčíková, 2024b).

Předmět realizace autorské tvorby (dále jen RAT) má za cíl podpořit žáky 3. a 4. ročníků oboru Grafika médií při tvorbě vlastního portfolia. Podle ŠVP jsou na předmět RAT ve 3. ročníku vyhrazeny 2 vyučovací hodiny týdně (ART ECON, 2024a). Portfolio žáci tvoří za účelem prezentace svých schopností, dovedností a celkově odborných kompetencí relevantních pro jejich obor. Následně ho využívají při přijímacích řízeních na vysoké a vyšší odborné školy, stejně tak při pracovních pohovorech. Jeho dokončení je mimo jiné jednou z podmínek úspěšného složení komisionálních zkoušek, tzv. klauzur, na konci 4. ročníku. Žáci během výuky tvoří a se svým vyučujícím pečlivě vybírají práce na základě toho, jakým směrem by se po úspěšném dokončení studia chtěli vydat, zda budou dále studovat, nebo přejdou na trh práce. Na konci 4. ročníku se koná společná výstava žáků, kterou sami zorganizují (Preverčíková, 2024b).

V rámci předmětu RAT mají studenti povinné skupinové konzultace, probíhající ve formě blokove výuky s časovou dotací 3 hodiny na zhruba 15 žáků. Ti během nich postupně prezentují tvorbu, které se věnují, myšleno mimo školní projekty a zadání, a jakmile začnou skládat tvorbu do portfolia, prezentují je takto v celku. Minimálně během prvních blokove konzultací řeší žáci s vyučujícími také přijímací řízení na konkrétní školu/školy, další směřování žáka na trhu práce, nebo případnou změnu oboru. Získané informace pak využívají k tvorbě svých portfolií. Mezi metody, které

¹⁰ Uvedené informace se vztahují pouze na obor Grafika médií. Nastavení pro žáky ostatních oborů, které škola ART ECON nabízí, se může lišit.

¹¹ Informace potřebné k napsání nejen této kapitoly jsem získala prostřednictvím rozhovoru právě s garantkou výuky výtvarných předmětů, paní magistrou Lucií Preverčíkovou.

vyučující během skupinových konzultací používají, patří myšlenkové mapy, graf Ikigai¹² a dominantní metodou je rozhovor (Preverčíková, 2024b).

Žáci mají také možnost konzultovat individuálně, a ačkoliv nejsou konzultace v této formě povinné, běžné je využívat i 2x týdně. Individuální konzultace trvají v průměru 30 minut a konají se během konzultačních hodin konkrétních vyučujících. Jsou časově náročné a zahrnují kromě pomoci s tvorbou portfolia také témata jako jsou tvorba životopisu a motivačního dopisu, jak se připravit na pohovor a podobně. To na vyučující klade nárok neustále se dozdělovat v oblasti přijímacích řízení (minimálně na ty nejoblíbenější školy), nabídek vysokých a vyšších odborných škol a především aktuálního dění na trhu práce. Na konzultaci se s vyučujícím mohou domluvit osobně, nebo skrze emailovou komunikaci (Preverčíková, 2024b).

Část kariérového poradenství zastanou třídnické hodiny, během kterých vyučující žákům prezentují přehled VOŠ a VŠ, které nabízí umělecky zaměřené studijní programy, například za pomoci Učitelových novin, internetových stránek a tak dále. To samé platí pro nabídky práce (převážně brigády) nebo umělecké soutěže, do kterých se žáci mohou přihlásit. Zařazení těchto témat do třídnických hodin je však dobrovolné, vedení školy to nijak nevyžaduje, a proto se rozsah a kvalita těchto informací liší dle konkrétního vyučujícího (Preverčíková, 2024b).

¹² Slovo ikigai v překladu znamená smysl života. Princip spočívá v nalezení průsečíku mezi čtyřmi hodnotami: co milujeme, co svět potřebuje, co nás uživí a v čem jsme dobří (Ikigai, 2024).

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Vzdělávací projekt

8.1 Úvod

Pro svoji praktickou část jsem se rozhodla vytvořit vzdělávací projekt na téma kariérového poradenství. Jedná se o jednodenní program zaměřený na pomoc s volbou mezi navazujícím studiem a vstupem na trh práce, před kterou žáci vybrané střední umělecké školy na konci studia stojí.

Program by se odehrával přímo v budově školy v obvyklém prostředí výuky předmětu RAT, na které jsou žáci zvyklí. V roli lektora by měl být jeden z pedagogů¹³, kteří předmět běžně vyučují, aby tak mohl na výstupy v dalších hodinách snadno navázat.

Cíle projektu:

- Posílit služby kariérového poradenství pro žáky vybrané střední umělecké školy.
- Vzbudit v žácích zájem o jejich vlastní profesní a životní směřování.
- Předat žákům vybrané školy kreativní formou základní informace o možnostech jejich dalšího profesního a/nebo vzdělávacího směřování po složení maturitní zkoušky tak, aby mohli prostřednictvím nabytých vědomostí učinit informovanou volbu.
- Uvést předmět RAT kreativní formou a tím žáky namotivovat k aktivní účasti na dalších hodinách tohoto předmětu.

8.2 Charakteristika cílové skupiny:

Projekt je určený žákům třetího ročníku dříve charakterizovaného oboru Grafika médií. Konkrétně bych tento projekt zařadila do úvodních hodin předmětu RAT, tedy v rámci prvního pololetí, kdy nemají žáci ještě jasně vyhraněný směr, kterým by se chtěli po střední škole vydat. Zároveň je program zařazen dostatečně v předstihu tak,

¹³ Nebo pedagožek

aby měli žáci možnost o svém dalším směřování na základě informací získaných v průběhu programu přemýšlet a podle toho pak učinit potřebné kroky.

Vzhledem k povaze jednotlivých aktivit tvořících projekt je program určen pro zhruba 15 žáků, tedy polovinu třídy. V praxi by to mohlo vypadat například tak, že jedna polovina třídy bude absolvovat navržený program, zatímco ta druhá bude mít výuku předmětů podle aktuálního rozvrhu konkrétní třídy. V dalším týdnu se skupiny prostřídají.

8.3 Harmonogram projektu

Můj vzdělávací projekt je koncipovaný jako jednodenní vzdělávací blok, který by měl i s přestávkami trvat 7 hodin a 15 minut a mohl by tak nahradit dohromady 8 vyučovacích hodin předmětu RAT. Přesný harmonogram dne je následující:

8:00-8:45 Aktivita 1

8:45-8:55 Přestávka

8:55-9:40 Aktivita 2a

9:40-10:00 Přestávka

10:00-11:15 Aktivita 2b

11:15-11:25 Přestávka

11:25-13:25 Aktivita 3a

13:25-13:35 Přestávka

13:35-14:20 Aktivita 3b

14:20-14:30 Přestávka

14:30-15:15 Aktivita 4

9 Program projektu

9.1 Úvodní diskuze

Cíle:

- Motivovat žáky k aktivní účasti během celého programu.
- Představit žákům program vzdělávacího projektu, tj. co je v následujících zhruba 7 hodinách čeká.
- Uvést téma kariérového poradenství, konkrétně volby mezi navazujícím studiem (myšleno VŠ, VOŠ a jiné) a vstupem na trh práce.
- Přimět žáky přemýšlet o své kariérní dráze po absolutoriu a sdílet své plány se svými spolužáky. Ti se tak mohou inspirovat a dozvědět se o možnostech, které doposud nezházili, nebo o nich vůbec nevěděli.

Forma (Žák, 2012, s. 21):

- Hromadná frontální výuka
- V budově školy v obvyklé učebně, ve které se RAT běžně vyučuje.

Použité metody (Maňák a Švec, 2003, s.60-108):

- Slovní: přednáška
- Aktivizující-diskuzní: diskuze
- Názorně-demonstrační metoda: instruktáž

Pomůcky:

- Počítač + projektor
- Bílá tabule
- Papír A4/sešit

Realizace:

Na začátku vzdělávacího projektu lektor/lektorka představí program, tj. jednotlivé aktivity a časové ohraničení celého dne. Je důležité, aby byli žáci několik dnů předem upozorněni na nutnost mít v den projektu k dispozici výtvarné potřeby dle povahy aktivit. Žáci se tak dozví, co se bude během dne odehrávat a co mohou od

projektu očekávat. Tento úvod žáky nejen informuje, ale měl by fungovat také jako pomyslný předěl mezi běžnou výukou a právě projektem.

Lektor/ka použije nachystaný počítač a projektor a promítne na tabuli (nebo stěnu, připravené plátno) tři následující otázky:

Jaká byla Vaše motivace hlásit se na tento obor?

Jak podle Vás vypadá Vaše budoucí práce a proč (popište ji)?

Plánujete po maturitě pokračovat ve studiu (pokud ano, kde)?

Žáci jsou dále instruováni, aby se nad otázkami zamysleli a své odpovědi si zaznamenali na prázdný papír A4, který jim lektor/ka rozdává. Na zodpovězení mají 15 minut. Otázky jsou promítnuty na tabuli proto, aby se k nim žáci mohli během aktivity dle libosti vracet a nerušili své spolužáky opětovným doptáváním se na jejich znění.

Po uplynutí 15 minut¹⁴ jsou žáci vyzváni, aby si navzájem sdělili své odpovědi. Do sdílení by lektor/ka neměl/a nikoho nutit, nicméně čím více žáků se zapojí, tím více informací – podnětů pro inspiraci účastníci od svých spolužáků získají. Zároveň bude na téma dříve položených otázek plynule navazovat diskuze mezi žáky, kterou bude moderovat lektor/ka a pro kterou je co největší účast žáků zcela klíčová.

Diskuze by měla být časově ohraničena na zhruba 20 minut. Jejím cílem je rozebrat jednotlivé odpovědi více do hloubky, žáci mají šanci se spolužáků doptat na podrobnější informace ohledně jejich plánů, nebo na cokoli dalšího, co je zaujalo. Lektor/ka v průběhu zapisuje na tabuli společně s žáky nejprve nejčastější odpovědi na otázky a následně další, doplňující informace, které žáci během aktivity vymyslí. Účastníci se tak aktivně podílí na průběhu diskuze a jsou spoluautory jejího výsledku. Během diskuze si lépe utřídí myšlenky a na základě toho mohou upravit (například jinak zformulovat, zkonkretizovat) své původní odpovědi na papíře.

V závěru diskuze lektor/ka shrne poznámky, které společně s žáky napsal/a na tabuli a dopíše poslední, chybějící informace ze strany žáků (pokud se takové vyskytnou). Žáci si svůj papír s odpověďmi nechávají. Stejně tak zůstává výstup z diskuze až do

¹⁴ Čas věnovaný zodpovídání otázek můžeme upravit podle počtu a/nebo věku účastníků, nicméně bychom vždy měli dát dostatek času na rozmyšlení odpovědí.

konce programu napsaný na tabuli. Na konec lektor/ka všem poděkuje za účast a následuje 10minutová přestávka.

9.2 Můj 10letý plán

Cíle:

- Vytvořit pro žáky prostor, během kterého budou moci přemýšlet o svém dalším (nejen) profesním směřování.
- V rámci tohoto prostoru:
 - Žáci samostatně zpracují kreativně pojatý akční plán své (nejen) kariérní cesty v rozmezí 10 let.
 - Žáci budou schopni vytyčené cíle popsat a dále konkretizovat.
 - Žáci budou schopni odprezentovat a obhájit jednotlivé kroky (dílčí cíle), které si směrem ke svému hlavnímu cíli vytyčili.

Forma (Žák, 2012, s. 21):

Hromadná frontální výuka

Použité metody (Maňák a Švec, 2003, s. 78-152):

Názorně-demonstrační: Instruktaž, předvádění a pozorování

Komplexní výukové metody: Samostatná práce žáků

Pomůcky:

Prázdná čtvrtka A3, výtvarné potřeby všeho druhu, staré noviny a časopisy,

Realizace:

Druhá aktivita, kterou jsem nazvala Můj 10letý plán, je v podstatě takový kreativní akční plán na následujících 10 let. Ten mohou žáci pojmout jako koláž, portrét, malbu, abstraktní i konkrétní umění, nebo cokoli dalšího, co je napadne. Důležité je, aby měli co největší volnost ve zpracování a zároveň měli možnost si svůj akční plán založit k portfoliu. Tak se k němu budou moci v budoucnosti vracet. Aktivita je rozdělena na dvě části: tvorbu akčního plánu a jeho následné prezentování spolužákům. Vzhledem k časové náročnosti jsou od sebe tyto části odděleny 20minutovou přestávkou.

Zatímco bude lektor/ka rozdávat čtvrtky A3, vysvětlí pravidla aktivity. Žáci si vytvoří své personalizované umělecké dílo znázorňující realitu, ve které se chtějí za 10 let nacházet s důrazem na jejich profesní život. Tento akční plán by měl obsahovat jak „cílový stav“, tak především konkrétní kroky, pomocí kterých své vysněné reality dosáhnou. Plány zpracovávají samostatně a na tvorbu mají 45 minut. Je důležité žáky předem upozornit na důležitost detailů. Akční plán by měl být co nejkonkrétnější, jednotlivé kroky by měly být podrobně rozpracované a měly by na sebe logicky navazovat. Žáci mají povoleno používat své mobilní telefony pro přístup k internetu, pokud by si chtěli například vyhledat informace o konkrétním zaměstnání.

V druhé části aktivity jsou žáci vyzváni k postupnému prezentování svých děl před spolužáky. Na jednotlivé výstupy mají vždy maximálně 5 minut a mají za úkol vysvětlit, kde by se chtěli za 10 let nacházet, své rozhodnutí zdůvodnit a představit jednotlivé kroky, které jim k dosažení těchto cílů pomohou. Aktivita posiluje prezentační dovednosti žáků a nabádá je k přemýšlení v širších souvislostech. Slovní formulace myšlenek a nápadů zachycených na papír jim zároveň pomůže podívat se na svůj plán s odstupem a objevit tak případné nesrovnalosti nebo mezery.

Po odprezentování všech akčních plánů bude následovat další 10minutová přestávka.

9.3 Skupinová práce – infografika

Cíle:

- Předat žákům zábavnou a kreativní formou základní informace o VŠ, VOŠ a trhu práce.
- Žáci:
- Zpracují 3 infografiky na zadaná témata.
- Vyzkouší si práci s informačními zdroji.
- Získají znalost některých zdrojů kariérových informací.
- Získají znalost základních informací o možnostech dalšího studia.
- Získají znalost základních informací o trhu práce.

Forma (Žák, 2012, s. 21-22):

- Hromadná frontální výuka, prezenční

- Skupinová kooperativní výuka

Použité metody (Maňák a Švec, 2003, s. 64-103):

- Slovní metoda: práce s textem
- Názorně-demonstrační metoda: instruktáž
- Dovednostně-praktická metoda: produkční (tvorba infografiky)

Pomůcky:

- 6 počítačů s přístupem k internetu/ 3 počítače a 3 grafické tablety
- Grafický program (instalovaný v PC, či tabletech)
- Pracovní listy s nápovědou¹⁵:

Nápověda 1 –Trh práce

- Jaké jsou výhody vstupu na trh práce?
- Jaké jsou nevýhody vstupu na trh práce?
- Jaká úroveň EQF je odpovídající střednímu vzdělání s maturitní zkouškou?
- Co je to EQF naleznete na stránkách: (odkaz na konkrétní webové stránky)
- Co musíte vědět, pokud chcete začít podnikat jako OSVČ?
- Informace naleznete například na webových stránkách ČSSZ: (odkaz na konkrétní webové stránky)
- Co musíte vědět, pokud chcete být zaměstnaný/zaměstnaná na pracovní poměr?
- Jaká jsou práva a povinnosti zaměstnance?
- Dávejte si pozor, ze kterých zdrojů budete informace čerpat. Ověřujte jejich důvěryhodnost a pokud si nejste jistí, zeptejte se vyučujícího.
- Kde najdete nabídky práce?
- Existuje spousta tištěných a elektronických zdrojů, ve kterých naleznete informace o aktuálních nabídkách práce. Pokuste se jich uvést co nejvíce.
- Na co se připravit při výběrovém řízení?
- Jaké dokumenty Vám nesmí chybět?
- Uveďte hlavní zásady přípravy na pohovor.
- Uveďte příklad 3 reálných a aktuálních nabídek práce dle vlastního výběru.

¹⁵ Všechny 3 nápovědy jsou také přiloženy jako přílohy 1, 2 a 3 ve finální grafické úpravě.

- Nabídky hledejte v rámci Vámi studovaného oboru.

Nápověda 2 – Studium VOŠ

- Jaké jsou výhody dalšího studia?
- Jaké jsou nevýhody dalšího studia?
- Jaká je průměrná délka studia?
- Jakého stupně vzdělání dosáhnete?
- Přiřaďte také odpovídající úroveň EQF
- Co je to EQF naleznete na stránkách: (odkaz na konkrétní webové stránky)
- Kde můžete najít informace o nabídce VOŠ v rámci České republiky?
- Existuje několik tištěných i elektronických zdrojů, ve kterých naleznete informace o VOŠ (a nejen o nich). Podaří se Vám najít všechny? Tady je malá pomoc: (odkaz na konkrétní webové stránky)
- Jak probíhá přijímací řízení?
- Sepište nejčastější požadavky na uchazeče o studium VOŠ, na které při hledání narazíte.
- Uveďte 2 příklady přijímacích řízení z Vámi vybraných škol.

Nápověda 3 – Studium VŠ

- Jaké jsou výhody dalšího studia?
- Jaké jsou nevýhody dalšího studia?
- Jaká je průměrná délka studia?
- Myslete na to, že existuje i takzvané dlouhé magisterské studium!
- Jakého stupně vzdělání dosáhnete?
- Přiřaďte také odpovídající úroveň EQF
- Co je to EQF naleznete na stránkách: (odkaz na konkrétní webové stránky)
- Kde můžete najít informace o nabídce VŠ v rámci České republiky?
- Existuje několik tištěných i elektronických zdrojů, ve kterých naleznete informace o VOŠ (a nejen o nich). Podaří se Vám najít všechny? Tady je malá pomoc: (odkaz na konkrétní webové stránky)
- Jak probíhá přijímací řízení?
- Sepište nejčastější požadavky na uchazeče o studium VŠ, na které při hledání narazíte.

- Uved'te 2 příklady přijímacích řízení z Vámi vybraných škol.

Realizace:

Žáci se rozdělí do 3. skupin po 5 a každá ze skupin si nejprve společně udělá v rámci třídy vlastní „stanoviště“. To by se mělo skládat ze dvou počítačů (nebo počítače a tabletu), dostatečně velké psací plochy a odpovídajícího počtu židlí. Psací plochu lze vytvořit například spojením několika lavic dohromady. Žáci si tak mohou své pracovní prostředí upravit tak, aby jim jako skupině co nejvíce vyhovovalo a zároveň je tak do programu zařazena krátká fyzická aktivita.

Každá skupina dostane jedno z těchto témat: studium na VOŠ, studium na VŠ, vstup na trh práce. V ideálním případě si témata rozdělí žáci mezi sebou podle toho, které téma je zajímavé nejvíce. Jejich úkolem je vytvořit poutavou informační grafiku¹⁶ (dále jen infografiku) na zvolené téma, a to za použití grafického programu. Je důležité, aby tvořili v takovém grafickém programu, se kterým se již dříve ve výuce setkali a dokážou v něm pracovat bez větších obtíží. Aby měli žáci zpracovávání vybraného tématu snadnější, rozdává lektor/ka každé skupině vytištěnou nápovědu s osnovou nesoucí nejdůležitější informace, které by v infografice neměly chybět viz příloha 1,2 a 3. Žáci tak mají určitou šablonu, nebo „zakázku“, které se musí držet a která by je měla navést.

Na zadaný úkol jsou vyhrazeny 2 hodiny – Půl hodiny na rozdělení rolí v rámci skupiny, půl hodiny na vyhledání všech informací a následně hodinu na vytvoření infografiky. Infografika nemá žádné konkrétní vizuální zadání, nicméně výsledná infografika musí být přehledná, dobře čitelná, nést minimálně všechny informace, které jsou v nápovědě a měla by se jim samotným líbit.

Aktivita posiluje spolupráci, kreativitu a také práci s informacemi a informačními zdroji. Vyhledáváním informací a následnou tvorbou infografiky se společně podílí na výsledku aktivity a mohou ho tak přímo ovlivnit. Lektorka je celou dobu přítomna pro případ dotazů, nebo pokud by měli žáci potíže s vyhledáváním některých informací. Po dokončení všech infografik následuje 10minutová přestávka.

¹⁶ Informační grafika je grafické zobrazení (obrázek) informací na konkrétní téma, pojaté kreativní formou, obvykle ve stručné podobě (ČeskéInfografiky.cz, 2024).

Po přestávce se žáci přesunou zpět na svá stanoviště do vytvořených skupin, kde je lektor/ka informuje o dalším postupu. Aby se všichni žáci seznámili se všemi tématy, vymění si skupiny v následujících 45 minutách svá stanoviště, a to rovnou třikrát viz příloha 4. Každá skupina tak bude mít vždy 15 minut na nastudování vytvořené infografiky svými spolužáky, ke které napíše komentář. Ten by měl obsahovat připomínky ohledně srozumitelnosti textu, chybějících informací a podobně. Když se všechny skupiny prostřídají na všech stanovištích, vrátí se zpátky ke svému původnímu tématu a na základě komentářů (od svých spolužáků) v posledních 15 minutách upraví infografiku do finální podoby. Žáci nemusí komentářům stoprocentně vyhovět, nicméně by je měli vzít v potaz, pro maximální srozumitelnost a úplnost prezentovaných informací.

Jakmile jsou všechny skupiny hotové, následuje další 10minutová přestávka, během které lektor/ka připraví infografiky k tisku.

9.4 Shrnutí

Cíle:

- Znovu zopakovat nejdůležitější informace, které si žáci z projektu odnáší a tím posílit proces jejich zapamatování.
- Získat zpětnou vazbu od účastníků.
- Uzavřít program.

Forma (Žák, 2012, s. 21):

- Hromadná frontální výuka, prezenční

Použité metody (Maňák a Švec, 2003, s. 60–108):

- Slovní: přednáška
- Aktivizující-diskuzní: diskuze

Pomůcky:

- Tabule
- Dotazník spokojenosti
- Psací potřeby
- (Velkoformátová) tiskárna

Realizace:

Po poslední přestávce následuje shrnutí, které by dohromady nemělo trvat déle než 45 minut. Žáci jsou požádáni, aby vrátili všechny židle a stoly na svá původní místa. Zatímco dávají učebnu do původního stavu, napíše lektor/ka na volné místo na tabuli (ideálně tak, aby se pod otázku vešel další text) následující otázku:

Co zajímavého jste se dnes dozvěděli?

Jakmile jsou žáci znovu usazeni na svá místa, přečte lektor/ka otázku nahlas a požádá všechny účastníky, aby pod ni na tabuli napsali každou krátkou odpověď. Zatímco budou žáci postupně (nebo i ve skupinách) chodit k tabuli, lektor/ka vytiskne a přinese vytvořené infografiky ve formátu A3 zpátky do učebny. V tu chvíli by už měly být všechny nápady zapsané na tabuli pod otázkou.

Lektor/ka shrne všechny aktivity, kterých se žáci v průběhu programu zúčastnili, přečte odpovědi napsané na tabuli a Infografiky vystaví na viditelné místo v učebně. Tak se žáci budou moci k jednotlivým tématům nejen v rámci předmětu RAT kdykoliv vrátit. Druhou variantou¹⁷ je vytisknout všechny tři témata ve formátu A5 ve stejném počtu, jaký je počet účastníků, tj. 15x. V takovém případě dostane každý žák 3 infografiky, které si může odnést domů, nebo si je přiložit k portfoliu společně s kreativním výstupem z první aktivity.

Po shrnutí lektor/ka všechny účastníky pochválí za spolupráci a rozdá jim krátký dotazník spokojenosti. Jakmile jej účastníci vyplní a odevzdají, mohou odcházet z výuky. Dotazník¹⁸ je anonymní a sestává ze 7 otázek:

- 1. Ohodnoťte jednotlivé aktivity na stupnici od 1 do 5 (1 je nejnižší hodnocení, 5 nejvyšší): (výčet aktivit 1-4)*
- 2. Zdůvodněte, proč se Vám aktivita, které jste dali nejvyšší hodnocení, líbila:*
- 3. Co se Vám v programu naopak nelíbilo, nebo byste změnili?*
- 4. Pokládáte program za přínosný/užitečný? (ANO/NE)*
- 5. Co zajímavého jste se dnes dozvěděli (napíšte alespoň 3 odpovědi)?*
- 6. Co uděláte ještě dnes pro splnění svého cíle?*

¹⁷ O tom, kterou variantu zvolit, můžeme nechat žáky hlasovat.

¹⁸ Otázka č. 5 v dotazníku je totožná s otázkou napsanou na tabuli v závěru programu. Odpovědi zapsané na tabuli slouží především žákům. Odpovědi z dotazníku slouží primárně ke zlepšení programu pro další ročníky. Graficky upravený dotazník je k nalezení v přílohách, jako příloha č. 5

7. *Další nápady a připomínky můžete napsat zde:*

9.5 Evaluace vzdělávacího projektu

Navržený vzdělávací projekt by mohl být v dalších letech začleněn do ŠVP jako bloková výuka, na kterou by předmět RAT navazoval. Z tohoto důvodu jsem na závěr programu zařadila anonymní dotazník, který žáci před odchodem odevzdávají. Dotazník má sloužit především ke sběru dat pro další vylepšování aktivit a programu celkově. Jedná se o „okamžitou“ zpětnou vazbu, která by měla zrcadlit aktuální myšlenky a pocity účastníků. Zaměřuje se tak na průběh a konkrétní aktivity programu, nikoliv na jeho dlouhodobý výsledek.

Aby škola mohla vytyčené cíle porovnat s výsledkem a projekt patřičně zhodnotit, je potřeba provést další šetření s časovým rozstupem minimálně 18 měsíců (rok a půl). V tu chvíli se již žáci budou nacházet ve druhém pololetí 4. ročníku a měli by tak mít dokončená svá portfolia a minimálně vybrané školy, na které se případně budou hlásit. Jinými slovy to znamená, že již měli prostor a čas učinit informovanou volbu ohledně jejich dalšího směřování po dosažení středního odborného vzdělání. V ideálním případě by se druhé šetření uskutečnilo ještě později, v tu chvíli již s absolventy školy, kteří měli možnost svá rozhodnutí dále přehodnotit. Druhá varianta je z hlediska zjišťování výsledků projektu dle mého názoru vhodnější, nicméně jsou s ní spojeny dvě nevýhody: absolventy škol bývá obvykle složitější zkontaktovat, což může mít za následek nedostatečný počet odpovědí a celý proces zjišťování výsledků trvá déle.

Škola ART ECON je se svými absolventi v kontaktu, nicméně pouze na dobrovolné bázi a tím pádem v menších počtech. Garantka výuky odborných předmětů (paní magistra Preverčíková) se přesto snaží tyto kontakty udržovat a získávat prostřednictvím nich zpětnou vazbu jak na předmět RAT, tak obecně na míru připravenosti absolventů na vysoké školy a/nebo na trh práce (Preverčíková, 2024b).

10 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

10.1 Shrnutí vzdělávacího projektu

V rámci své bakalářské práce jsem vytvořila vzdělávací projekt, jehož hlavním cílem bylo podpořit kariérové poradenství na střední umělecké škole ART ECON v Praze. Program jsem dále zúžila na problematiku volby mezi dalším studiem a vstupem na trh práce, před kterou žáci po dosažení středního odborného vzdělání stojí. Pro svůj návrh jsem si vybrala obor Grafika médií – popsala jsem ŠVP oboru, způsob, jakým žáci plní povinné odborné praxe a konkrétní formy a podoby služeb kariérového poradenství a vzdělávání na škole, které se na vybraný obor vztahují.

Následně jsem navrhla jednodenní vzdělávací projekt na vybrané téma, který je zasazen do prostředí běžné výuky předmětu RAT, v prostorách školy. Projekt je určený žákům 3. ročníků a sestává ze 4 dílčích aktivit, které na sebe logicky navazují a kloubí kreativní práci se získáváním nových informací. Žáci by se tak měli v průběhu celého dne věnovat tvůrčí činnosti, která, pokud budeme předpokládat, že mají k výtvarnému umění kladný vztah, by je měla těšit. Dobře známé prostředí školy by mělo příjemnou atmosféru ještě podpořit a zároveň tak bude snazší na projekt prostřednictvím předmětu RAT navázat, jelikož nevyžaduje žádné speciální podmínky (myšleno netradičně zařízenou učebnu/posluchárnu). Ze stejného důvodu jsem namísto externího lektora/lektorky do této role postavila vyučujícího/vyučující předmětu. Tento krok ve výsledku usnadňuje celou realizaci projektu, protože škola nemusí nikoho obstarávat.

Aktivitu jsem se snažila navrhnout tak, aby se při nich žáci cítili příjemně, zadané úkoly v nich vzbudily zájem o prezentované kariérové informace a téma kariérového poradenství obecně. Celý projekt je poměrně jednoduchý na přípravu i realizaci, protože nevyžaduje žádné speciální pomůcky, se kterými by žáci ve výuce běžně nepracovali, ani neklade na lektora/lektorku zvýšené nároky (na vedení projektu se vyučující nemusí připravovat o nic víc než na běžné vyučování).

10.2 Očekávané výstupy vzdělávacího projektu

Jednotlivé aktivity, tvořící dohromady zhruba 7hodinový program, si kladou dílčí cíle, které by dohromady měly směřovat k jednotnému výsledku – vzbudit v účastnících zájem o vlastní vzdělávací a profesní dráhu do takové míry, aby se začali aktivně podílet na jejím dalším směřování, dokázali si vytyčit konkrétní cíle a s pomocí nově získaných informací zhodnotit, která možnost (studium, zaměstnání, živnost apod.) je pro ně nejvhodnější, nejlépe je posune požadovaným směrem a tu následně zvolit.

Je důležité zmínit, že takový výsledek nelze očekávat bezprostředně po skončení programu. Z toho důvodu je projekt zařazen na úvod výuky předmětu RAT, v jehož dalším průběhu mohou žáci opakovaně upravovat a konkretizovat své cíle a mohou se vracet k vytvořeným infografikám, nebo si s pomocí informačních zdrojů, prezentovaných během projektu, vyhledat další informace potřebné k finálnímu rozhodnutí. V neposlední řadě mají žáci k dispozici své akční plány, kterými se mohou i nadále inspirovat.

10.3 Možnosti využití vzdělávacího projektu

Kvalita kariérového vzdělávání a poradenství na školách nezajímá pouze žáky, jako primární cílovou skupinu, ale i jejich rodiče. Ti bývají, alespoň podle garantky výuky výtvarných předmětů, často mnohem angažovanější než samotné děti. V posledních letech poptávka po těchto službách ze strany rodičů dokonce stoupá. Žáci podle dosavadních zkušeností vyhledávají pomoc (která přímo nesouvisí s tvorbou portfolia), nejčastěji až po ukončení studia, obvykle během prodlouženého léta, které následuje po složení maturitní zkoušky. Přesto je nastavení služeb kariérového poradenství na škole, jak bylo popsáno v kapitole č. 7, pro vybrané vyučující¹⁹ časově náročné a celkově poměrně zatěžující (Preverčíková, 2024b).

Můj vzdělávací projekt by mohl určitou část této zodpovědnosti přenést přímo na žáky, minimálně v oblasti předávání kariérových informací a informačních zdrojů. V případě, že by škola navržený vzdělávací projekt začlenila do ŠVP²⁰ oboru Grafika

¹⁹ Myšleno vyučující, kteří se mu v některé z vyjmenovaných podob věnují.

²⁰ Například formou blokové výuky v rámci předmětu RAT.

médií a po dalších úpravách i do programů dalších uměleckých oborů, mohl by být jeho přínos ještě větší.

Ačkoliv můj návrh nebyl v praxi realizován, v rámci komunikace s garantkou výuky výtvarných předmětů jsem na něj získala zpětnou vazbu. Garantka ohodnotila projekt velmi kladně, jako zásadní vidí skutečnost, že projekt vybízí žáky k zamyšlení se nad životem po střední škole a může jim pomoci představit si ho alespoň částečně v reálném světle. To více méně potvrdilo má vlastní očekávání. Nicméně by kladla v průběhu celého programu větší důraz na žáky, aby v kontextu formulování cílů uvažovali o svých schopnostech a dovednostech, k čemuž by použila Ikigai graf, který běžně ve výuce využívá a se kterým má dobré zkušenosti. Nejvíce ji oslovila aktivita č. 2 s akčním plánem, u které by prodloužila čas na její zpracování až na 2 hodiny (bez přestávky), na úkor aktivity s infografikou. Časový horizont 10 let jí přišel zbytečně moc dlouhý, zkrátila by ho na 5 let (Preverčíková, 2024a).

Dále zmínila potenciál, který v návrhu projektu vidí, v podobě například placeného workshopu, který by mohl být nabízen dalším školám s podobným zaměřením a po dalších úpravách i široké veřejnosti. Téma by se v určité podobě dalo předat i formou přednášky například pro vysoké školy. Celkově se jí návrh projektu líbil a vnímá ho jako 100% užitečný (Preverčíková, 2024a).

Zpětné vazby si velice cením a jsem ráda, že tvorba akčního plánu natolik zaujala. Za aktivitou s infografikou si i nadále stojím, jelikož žáci získají předávané informace přehledně shrnuté a v jednotné podobě. K tomu na škole v současné době příliš nedochází a žáci musí spoléhat na své třídní učitele, nebo se o informace aktivně zajímat například během skupinových a individuálních konzultací viz kapitola 7. Zapojení žáků do tvorby vidím jako přidanou hodnotu. Zpětně souhlasím se zkrácením času, který je v harmonogramu na aktivitu určený, stejně jako s nutností nabádat žáky k přemýšlení o svých schopnostech. To by se po navýšení času dalo zpracovat do 2. aktivity, například s využitím již zmíněného grafu Ikigai.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

BĚLOHLÁVEK, František. *Osobní kariéra*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1994. 129 s. ISBN 80-7169-083-X.

KOŠŤÁLOVÁ, Helena a CUDLÍNOVÁ, Markéta. *Praktický průvodce kariérového poradce pro 21. století*. Vyd. 1. Praha: Evropská kontaktní skupina, 2015. 55 s. ISBN 978-80-87993-01-9.

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Vyd. 1. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

SCHEIN, Edgar H. and VAN MAANEN, John. *Career Anchors – The Changing Nature of Careers: Participant Workbook*. Fourth edition. San Francisco: Wiley, 2013. 107 s. ISBN 978-1-118-45575-3.

SPOKANE, Arnold. R., LUCHETTA, Erik. J. & RICHWINE, Matthew. H. Holland's theory of personalities in work environments. In: BROWN, Duane, & Associates, eds. *Career choice and development*. Fourth edition. San Francisco: Jossey-Bass, 2002, s. 373-426. ISBN 978-0-787-96652-2.

SZEBESTOVÁ, Zdeňka a kol. *Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol: 2. díl, Člověk a životní prostředí; Člověk a svět práce*. Vyd. 1. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. 96 s. ISBN 978-80-87063-89-7.

VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 244 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1731-9.

ZVARIKOVÁ, Mária. Ty a tvá kariéra: Skupinový program kariérového poradenství. In: HARGAŠOVÁ, Marta a kol. *Skupinové poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, s. 223-256. Psyché. ISBN 978-80-247-2642-7.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

ART ECON PRAHA. Grafika médií. In: ART ECON. *ART ECON — Škola plná talentu* [online]. © 2022 [cit. 2024a-02-11]. Dostupné z: <https://www.artecon.cz/studijni-obory/grafika-medii-praha/>

ART ECON. SŠ PRAHA. *ART ECON — Škola plná talentu* [online]. © 2022 [cit. 2024b-02-11]. Dostupné z: <https://www.artecon.cz/praha/>

ART ECON. *ART ECON — Škola plná talentu* [online]. © 2022 [cit. 2024c-02-11]. Dostupné z: <https://www.artecon.cz/>

BRABEC, Jan a KREISLOVÁ, Barbora. *Kariérové poradenství pro pedagogy: Metodický manuál*. [Online]. Hradec Králové: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020 [cit. 2023-10-19]. Dostupné z: https://www.poradenstvihk.cz/karierove/wp-content/uploads/2021/07/Infokariera_KP-pro-pedagogy-HK.pdf

CEDEFOP; ETF; EUROPEAN COMMISSION. *Investing in career guidance*. [Online]. Inter-Agency Working Group on Career Guidance WGCG, 2019 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.cedefop.europa.eu/files/2227_en1.pdf

CEDEFOP; ETF; EUROPEAN COMMISSION. *Investing in career guidance: revised edition 2021*. [Online]. Inter-Agency Working Group on Career Guidance WGCG, 2021 [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: https://www.cedefop.europa.eu/files/2230_en.pdf

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. Kariérové poradenství. In: Česká zemědělská univerzita. *Institut vzdělávání a poradenství* [online]. © 2021 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.ivp.czu.cz/cs/r-6930-studium/r-6943-informace-pro-studenty/r-8814-poradenstvi-pro-studenty/r-8815-karierove-poradenstvi>

ČESKÉINFOGRAFIKY.CZ. Co to je infografika a v čem vám pomůže. *ČESKÉINFOGRAFIKY.CZ* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://ceskeinfografiky.cz/co-je-infografika/>

EUROPASS. Dovednosti řízení vlastní kariéry. *europass* [online]. © 2024 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://europass.cz/dovednosti-budoucnosti/rizeni-kariery>

IKIGAI. Jak moderní svět objevil ikigai. *Ikigai* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://ikigai.cz/o-ikigai/>

KOLEKTIV PROJEKTU MOV. *Modularizace odborného vzdělávání: od koncepce k zavádění modularizace na středních odborných školách*. [online]. Národní pedagogický institut České republiky, 2020 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://databaze.opvvv.msmt.cz/vystup/444>

Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY SA 4.0 – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Metody kariérového poradenství. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí. *JOBHUB* [online]. © 2017 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://katalog.job-hub.cz/methods>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82–41–M/05 Grafický design*. [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023a [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvpsov/ciste/82-41-M05.pdf>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *MŠMT* [online]. © 2013-2024 [cit. 2023b-10-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020 [cit. 2023-10-20]. ISBN 978-80-87601-47-1. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*. [online]. [cit. 2023c-10-20]. Dostupné

z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu?highlightWords=vyhl%C3%A1%C5%A1ka+72%2F2005>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. [online]. [cit. 2023d-10-20]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-7-2023>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Podoby kariérového poradenství. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *MŠMT* [online]. 15. června 2020, © 2013-2024 [cit. 2023e-10-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/podoby-karieroveho-poradenstvi-1>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY (DŘÍVE NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ). Duální systémy vzdělávání. In: Národní pedagogický institut české republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). *Podpora spolupráce škol a firem (Pospolu)* [online]. © 2011-2022 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/pospolu/dualni-syste-my-vzdelavani.html>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY. Kurikulární reforma. In: Národní pedagogický institut české republiky. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. Poslední aktualizace 11. dubna 2011, 21:41 [cit. 2024a-01-10]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/K/Kurikul%C3%A1rn%C3%AD_reforma

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY. Neshoda vzdělání a zaměstnání. In: Národní pedagogický institut české republiky. *Informační systém Infoabsolvent* [online]. [2020] [cit. 2024b-01-10]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-3-02/Neshoda-vzdelani-a-zamestnani/25?Oblast=1&so=46&kv=3¶mName=so>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY. Rámcové vzdělávací programy. In: Národní pedagogický institut české republiky. *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. 2024c [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.npi.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. O NÁS. *NÚV* [online]. © 2011-2022 [cit. 2024-01-26]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/vse-o-nuv.html>

PREVERČÍKOVÁ, Lucie. *Emailová komunikace – zpětná vazba*. Praha, 26. 3. 2024a.

PREVERČÍKOVÁ, Lucie. *Telefonický rozhovor – kariérové poradenství na škole*. Praha, 30.1. 2024b.

SAVICKAS, Mark L. a kol. Life designing: A paradigm for career construction in the 21st century. In: *Journal of Vocational Behavior* [online]. 2009, roč. 75, č. 3, s. 239-250. [cit. 2024-01-11]. ISSN 0001-8791. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.04.004>

TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce I. etapa – šetření 2015: Profily vybraných skupin učebních a maturitních oborů*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2016 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-134>

ŽÁK, Vojtěch. *Metody a formy výuky: hospitační arch.* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012 [cit. 2024-02-25]. ISBN 978-80-87063-61-3. Dostupné z: https://nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/11_Metody_a_formy_vyuky.pdf

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Náповěda 1 Trh práce

Příloha 2: Náповěda 2 Studium VOŠ

Příloha 3: Náповěda 3 Studium VŠ

Příloha 4: Vysvětlivka ke skupinové práci

Příloha 5: Dotazník

Příloha 1: Náповěda 1 Trh práce

Trh práce

Jaké jsou výhody vstupu na trh práce?

Jaké jsou nevýhody vstupu na trh práce?

Jaká úroveň EQF je odpovídající střednímu vzdělání s maturitní zkouškou?

? Co je to EQF naleznete na stránkách:

(Ilustrační obrázek)

Co musíte vědět, pokud chcete začít podnikat jako OSVČ?

? Informace naleznete například na webových stránkách ČSSZ:

(Ilustrační obrázek)

Co musíte vědět, pokud chcete být zaměstnaný/zaměstnaná na pracovní poměr?

- Jaká jsou práva a povinnosti zaměstnance?

! Dávejte si pozor, ze kterých zdrojů budete informace čerpat. Ověřujte jejich důvěryhodnost a pokud si nejste jistí, zeptejte se vyučujícího.

Kde najdete nabídky práce?

? Existuje spousta tištěných a elektronických zdrojů, ve kterých naleznete informace o aktuálních nabídkách práce. Pokuste se jich uvést co nejvíce.

Na co se připravit při výběrovém řízení?

- Jaké dokumenty Vám nesmí chybět?

- Uvedte hlavní zásady přípravy na pohovor.

Uvedte příklad 3 reálných a aktuálních nabídek práce dle vlastního výběru.

! Nabídky hledejte v rámci Vámi studovaného oboru.

Příloha 2: Náповěda 2 Studium VOŠ

Studium VOŠ

Jaké jsou výhody dalšího studia?

Jaké jsou nevýhody dalšího studia?

Vyšší odborná škola

Jaká je průměrná délka studia?

Jakého stupně vzdělání dosáhnete?

- Přiřadte také odpovídající úroveň EQF

? Co je to EQF naleznete na stránkách:

(Ilustrační obrázek)

Kde můžete najít informace o nabídce VOŠ v rámci České republiky?

? Existuje několik tištěných i elektronických zdrojů, ve kterých naleznete informace o VOŠ (a nejen o nich). [Podají](#) se Vám najít všechny? Tady je malá pomoc:

(Ilustrační obrázek)

Jak probíhá přijímací řízení?

- Sepište nejčastější požadavky na uchazeče o studium VOŠ, na které při hledání narazíte.
- Uvedte 2 příklady přijímacích řízení z Vámi vybraných škol.

Příloha 2: Náповěda 3 Studium VŠ

Studium VŠ

Jaké jsou výhody dalšího studia?

Jaké jsou nevýhody dalšího studia?

Vysoká škola

Jaká je průměrná délka studia?

? Myslete na to, že existuje i takzvané dlouhé magisterské studium!

Jakého stupně vzdělání dosáhnete?

- Přiřaďte také odpovídající úrovně EQF

? Co je to EQF naleznete na stránkách:

(Ilustrační obrázek)

Kde můžete najít informace o nabídce VŠ v rámci České republiky?

? Existuje několik tištěných i elektronických zdrojů, ve kterých naleznete informace o VOŠ (a nejen o nich). Podají se Vám najít všechny? Tady je malá pomoc:

(Ilustrační obrázek)

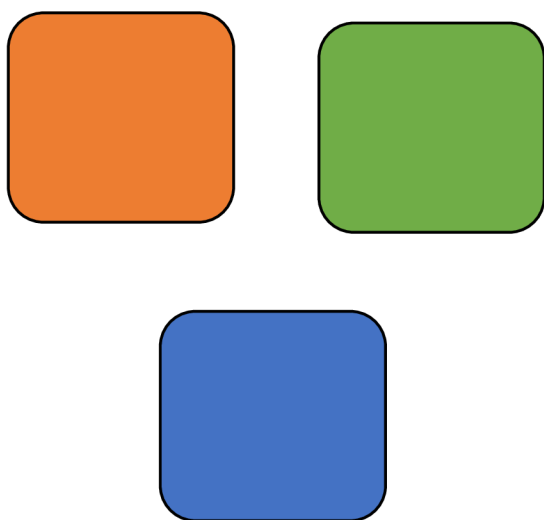
Jak probíhá přijímací řízení?

- Sepište nejčastější požadavky na uchazeče o studium VŠ, na které při hledání narazíte.
- Uvedte 2 příklady přijímacích řízení z Vámi vybraných škol.

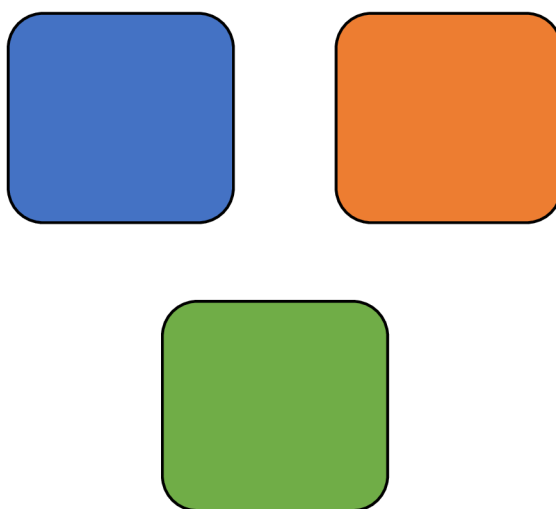
Příloha 4: Vysvětlivka ke skupinové práci

- Skupina Trh práce
- Skupina Studium VOŠ
- Skupina studium VŠ

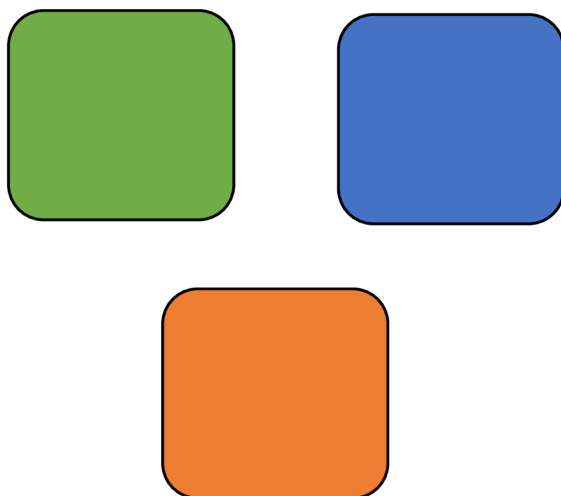
Pozice 1 (původní):

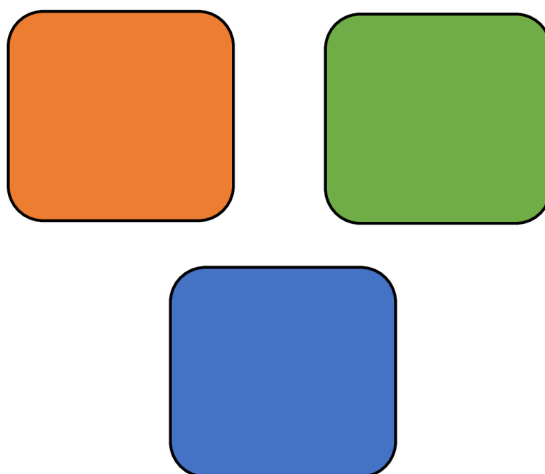
Pozice 3:

Pozice 2:

Pozice 4 (finální):

Příloha 5: Dotazník

1. Ohodnoťte jednotlivé aktivity na stupnici od 1 do 5 (1 je nejnižší hodnocení, 5 nejvyšší):

- Úvodní diskuze
- Můj 10letý plán
- Skupinová tvorba infografiky
- Shrnutí

2. Zdůvodněte, proč se Vám aktivity, které jste dali nejvyšší hodnocení, líbila:

3. Co se Vám v programu naopak nelíbilo, nebo byste změnili?

4. Pokládáte program za přínosný/užitečný?

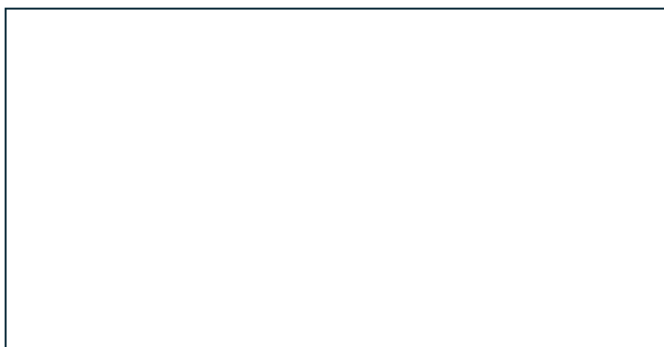
ANO

NE

5. Co zajímavého jste se dnes dozvěděli (napište alespoň 3 odpovědi)?

6. Co uděláte ještě dnes pro splnění svého cíle?

7. Další nápady a připomínky můžete napsat zde:

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for writing additional ideas and notes.